

І. ФРАНКО І О. ГАВРИЛЮК

Крицева твердість творчого духу Каменяра запліднила українську літературу наступних років мужністю революційних і життєвих ідеалів.

Вплив ідейних і художніх традицій Франка на творчість Олександра Гаврилюка — яскравий вияв невмирущості вічного революціонера. Ці традиції допомогли формуванню в нових умовах ХХ ст. типу письменника-комуніста, в особі якого воедино злиті професійна революційна і письменницька діяльність.

Принциповий вплив Каменяра на формування творчого обличчя «вікнівців» — західноукраїнських революційних письменників — недвозначно схарактеризований у статті О. Гаврилюка «Пальці на горлі (Про літературу Західної України)». Накреслюючи широкими мазками стан української літератури у напівфашистській панській Польщі, О. Гаврилюк протиставляє літературним нахлібникам, що «...готові були приживатися хоч і в турецькій «батьківщині», аби лише вона оберігала їх привілеї», плеяду зовсім нових письменників, які заговорили «від верстата і від плуга, з фабрик і сіл і дуже часто з тюрми...».

Швидке оволодіння - художньою технікою, ідейне змушуваний рух у країні зростав і міцнів, нагромаджував ідеологічну силу. Олександр Гаврилюк, пояснює це проникаючим впливом Великої Жовтневої революції та ґрунтом, зораним Франком. Така висока оцінка у статті «Пальці на горлі» — це не голослівний дифірамп великому попередникові, це усвідомлення ком глибоко вкорінена в літературу.

У гущавині боротьби зріс талант Гаврилюка. Тюремні ув'язнення, тортури Берези Картузької, де, здавалось, знищені були елементарні умови для творчості, відступили перед гартом письменника-комуніста. Продовжуючи традиції Франківських тюремних оповідань і тюремних сонетів, О. Гаврилюк заговорив мовою своєї епохи, створивши образ революціонера ленінського гарту.

Повість «Берега» О. Гаврилюка єднає з тюремним циклом оповідань І. Франка не тільки яскраво виразний автобіографічний елемент, притаманний обом письменникам як наслідок власного досвіду, особистих переживань, покладених в основу художньої типізації. Тяжіння до психологічного аналізу дій, вчинків персонажів повісті, до розкриття стану душі героя, що було властиве О. Гаврилюкові та й усій революційній західноукраїнській літературі 20—30 років, йде, безперечно, з Франківського джерела.

Багато точок зіткнення у Гаврилюковому вірші «Берега» та поемі «Пісня з Берези» з «Тюремними сонетами» (1889). Прямим продовженням думки І. Франка

А в тій слабій, дурній, хоч кам'яній, тюрмі
Ми бачим тільки страх панів і понимаєм,
Що панство їх крухе, як мури ті німі

Є Гаврилюкові слова:

Їх творить тільки той, кому шляху не стало.
Бастилії лиш там, де лад спорохнявів,

Є чимало прикладів ідейної співзвучності «Тюремних сонетів» з творами Гаврилюка про коңцтабір, впливу художніх традицій Франка. Подібність художніх прийомів (сувора реалістична манера письма у змалюванні побуту в'язнів, широке використання контрасту, свідоме обмеження у використанні тропів) при розкритті людських настроїв у згаданих творах

породжена самим життям, розвитком творчих принципів І. Франка, а не механічним наслідуванням.

Силу Франківських традицій, їх вплив на наступні покоління письменників можна охарактеризувати словами О. Гаврилюка про справжню творчість народу у панській Польщі. Вона виявлялась у тій мірі, «в якій проявляється плаваюча в морі льодова гора: 1/9 її частина виступає на поверхню, а основна товща, решта 8/9 сховані під водою». Так Франківські традиції справді глибинні і завжди цілющі джерела, досліджуючи які можна пізнати дійсні особливості естетичного розвитку нації.

